

miljøpartiet
de grønne

enebakk

FOR MENNESKER
OG MILJØ

Politisk program 2020

MDG Enebakk

Enebakk MDG – på lag med fremtiden

MDG Enebakk vil prioritere miljø

MDG Enebakk vil sette hensynet til miljø først der det er mulig. I et partiunivers med et mangfold av målsettinger vil vi være tydelige på at vi prioriterer miljø høyt i alle saker.

De mest aktuelle miljøsakene er klima, artsmangfold og forurensning.

Betydningen av et stabilt **klima** kan ikke overdrives. Gunstige og stabile klimaforhold har gjort dagens samfunn mulig ved å gi gode betingelser for liv, utvikling og vekst. Et klima i endring gir vil virke inn på samfunnsstrukturer på en måte vi ikke har oversikt over i dag. Livsbetingelsene vil bli vanskeligere i form av tørke, styrtregn, erosjon, matmangel, havstigning og hete. Når gode leveområder blir ubeboelige og mattilgangen svikter følger en mer ustabil verden.

Artsmangfoldet er vårt sikkerhetsnett og en forutsetning for matforsyning. Artsmangfoldet er myriader av små brikker som passer sammen eller som tilpasser seg hverandre. Resultatet er et finmasket nett som vi har basert vår tilværelse på. Nettet blir mer og mer hullete og vi vet ikke hvilke brikker som er kritiske. Det er uforutsigbart når essensielle deler av strukturen faller sammen i såpass stor grad at det får virkninger for våre livsbetingelser.

Fortsatt skjer **forurensning** av luft, vann og jord i for stor grad. Virkningene av dette kjenner vi ikke omfanget av. Miljøgifter og farlig avfall er alvorlige trusler mot kommende generasjoners helse, mot miljøet og mot den fremtidige matforsyningen. Derfor vil vi ha et giftfritt miljø.

Dette var nok om hvorfor, resten av programmet handler om hva og hvordan.

Det er særlig tre verktøy kommunen rår over i sitt bærekraftsarbeid:

- Endre egen virksomhet (innkjøp, byggevirksomhet og tjenesteproduksjon)
- Som myndighet (arealplanlegging, renovasjon, privat avløp)
- Å påvirke, informere og drive holdningsskapende arbeid

For å kunne bruke disse godt må tre ting være på plass:

- **Kompetanse:** Administrasjonen må ha tilstrekkelig kompetanse til å identifisere tiltak, kostnadsberegne og begrunne dem.
- **Prioritering:** Klima- og miljøtiltak må prioriteres. Dette gjelder både hva man bruker tiden på og hva man bruker penger på.
- **Integrering:** Arbeid med klima- og miljø må integreres i den daglige driften av kommunen på lik linje som økonomistyring og tjenesteproduksjon. Dette må implementeres fra ledernivå.

Kommunal forvaltning har et sett av rammebetingelser å forholde seg til. De viktigste er økonomi og lovverk. Kommunen må oppfylle en del nasjonale og regionale krav og betingelser innenfor helse, skole, eldre, samferdsel og arealplanlegging. Kravene til bærekraft er mindre konkrete. Derfor er kommunalt skjønn og prioriteringer særlig viktig på dette området.

MDG Enebakk opplever det også slik at nasjonale myndigheters målsettinger om en mer miljøvennlig kommunal virksomhet ikke i tilstrekkelig grad blir fulgt opp i flere norske kommuner; heller ikke i Enebakk. Det kan være mange grunner til dette – økonomi er blant de viktigste. Andre grunner kan være kompetanse, initiativ og prioriteringer i administrasjon og på politisk nivå. Et viktig element kan være at kommunen har få virkemidler til å sørge for økt bærekraft gjennom lovverket. Gjennom vår politiske representasjon vil MDG Enebakk sørge for at miljøhensyn blir tatt opp i de avgjørelsene vi blir involvert i.

Lytt til fagfolkene

MDG Enebakk vil ha en kunnskapsbasert miljøstrategi. Det er først og fremst administrasjonen som har eller har mulighet til å skaffe seg kompetanse på aktuelle tiltak som har effekt. Administrasjonen står også for gjennomføringen. MDG Enebakk ønsker et godt samarbeid mellom politisk og administrativt nivå. Både tid og penger er begrensede ressurser for kommunen og de ansatte. Derfor er prioriteringer så viktig. Dette kan bare gjøres godt i samarbeid med administrasjonen.

Et ledd i samspillet mellom politikk og administrasjon er statusrapportering. MDG Enebakk ønsker at det rapporteres på klima- og miljøtiltak på samme måte som den økonomiske rapporteringen vi har i dag.

Felles mål

MDG Enebakk tar utgangspunkt i at alle vil samme vei – at det skal være godt å leve i Enebakk nå og i fremtiden. Forskjellene partiene imellom illustrerer bare at man ser for seg ulike måter å komme dit på. Samarbeid på tvers av partigrensener er viktig for MDG Enebakk og vi vil samarbeide der vi kan og der det er naturlig.

De fleste partier har ambisjoner når det gjelder økt bærekraft. Ulikheten mellom MDG og de øvrige partiene går på omfang av tiltak og innføringstempo. Forskjellen går ikke på om, men hvor mye og hvor raskt. MDG Enebakk mener risikoen ved å gjøre for lite og for sent er større enn risikoen knyttet til å gjøre for omfattende tiltak. Dette gjelder selv om det er usikkerheter knyttet til modellene som brukes for å forutsi klimaendringer.

Med sin landbrukskultur er man i Enebakk vant til å tenke langsiktig og ivareta verdiene for kommende generasjoner. Dette er kjernen i bærekrafttankegangen – å opptre på en måte som ikke reduserer neste generasjoners muligheter.

Det er særlig i Oslo at MDG har hatt gjennomslag for sin politikk i samarbeid med resten av byrådet. Her ser man i hvilken grad MDG har iverksatt omfattende og virksomme tiltak; også om de går utover komfort og lommebok. MDG mener Oslo er et godt eksempel på at miljøpolitikk gjennomføres.

Virkemidler og muligheter

Mange av de virkelig vesentlige miljøgrepene ligger ikke innunder kommunenes myndighetsområde; her er det nasjonale regler som gjelder. Kommunen har likevel noen områder der vi har et handlingsrom for miljøtiltak; eksempelvis innenfor vannforvaltning. Andre miljøtiltak er betinget av kommunalt initiativ og prioritering. Det er først og fremst innenfor disse områdene at MDG Enebakk kan gjøre en innsats. MDG anser at arealplanlegging, innkjøp og byggvirksomhet som de områdene der kommunen har størst bærekraftspotensial og muligheter.

Enebakks ryggrad og sjel ligger i de rike jordbruksområdene som omkranser tettstedene. Disse er viktige ikke-fornybare ressurser som vi må ta godt vare på. Derfor vil jordvern veie tungt i arealsaker. Andre tiltak er at det skal være enkelt å lade el-bilen i kommunen, etablering av nasjonalpark i Østmarka og tiltak for redusert forurensning.

Inntekter og effektivitet

MDG Enebakk er opptatt av god økonomistyring og vil arbeide for en ansvarlig og realistisk budsjettering. For å kunne realisere MDGs mål for et godt og bærekraftig tjenestetilbud må kommunens inntektsmuligheter tas i bruk. Enebakk MDG er positive til de tjenester og miljøtiltak innføring av eiendomsskatt vil muliggjøre. Enebakk er Norges 6.mest effektive kommune. Skal vi få økt måloppnåelse innenfor miljø og andre sektorer må handlingsrommet økes. Effektiviseringspotensialet er allerede tatt ut. Det er per i dag ikke politisk flertall for å innføre eiendomsskatt.

Gjeldsgrad

De siste årene har kommunen gjeld økt mye og det kommer til å bli mer for å ivareta forpliktelsene kommunen har overfor sine innbyggere. Deler av gjelden består imidlertid av de siste årenes store investeringer innenfor avløpssektoren. Disse finansieres med avløpsgebyrer og belaster ikke kommunens økonomi. En annen stor del av gjelden er startlån. Disse betjenes av låntakerne og belaster heller ikke kommunens økonomi. Videre gjelder deler av gjelden innkjøp/bygging av kommunale boliger. Her dekker husleieinntektene kapitalkostnadene. Korrigert for disse elementene er ikke gjelden like stor. Det finnes imidlertid ikke noen lett tilgjengelige statistikker til å sammenligne kommunene imellom på dette.

MDG Enebakk er opptatt av å holde gjelden på et håndterbart nivå. Rentenivået er historisk lavt og ser ut til å holde seg lavt i mange år fremover. Dette er veldig positivt for kommuneøkonomien siden rentekostnadene blir mindre.

Pensjonsmidlene

Klp forvalter kommunens pensjonsmidler. Disse er vesentlige og utgjør dermed en viktig mulighet for påvirkning. MDG Enebakk vil arbeide for at kommunens midler investeres på en bærekraftig måte. Klp er fremoverlent i sin miljøtilnærming og utvikler nå bedre verktøy for å vurdere bærekraften i investeringsalternativene. Vi tror derfor Klp vil være en god medspiller i en slik strategi.

Vekst i innbyggertall

MDG Enebakk er positiv til vekst i innbyggertall, men mener det ikke er tilstrekkelig dokumentert at innbyggervekst vil gi større økonomisk handlingsrom for kommunen. Riktignok vil kommunens frie inntekter øke som følge av økt innbyggertall, men dette er nettopp for å dekke kostnader forbundet med flere innbyggere. MDG Enebakk ønsker vekst velkommen, men vil ikke redusere kravene til gode løsninger for samferdsel, bomiljø og overvannshåndtering for å oppnå økt innbyggertall. At utbygging ikke skal gå på bekostning av jordbruksareal er en selvfølge. Også øvrig uberørt natur har sin verdi som må veies opp mot de fordeler en utbygging medfører.

Målsettinger og effekt

Per i dag er målsettingene for Enebakk kommune når det gjelder utslippsreduksjon er knyttet til utslipp som skjer innenfor kommunens grenser. Dette følger av fylkeskommunens regionale klima- og miljøplan som Enebakk kommune har sluttet seg til. Nå er det bare det at 74% av utslippet som skjer innenfor kommunens grenser skyldes transport. Dette har kommunen minimal råderett over. Det blir merkelig å knytte kommunens mål opp til noe kommunen ikke kan rå med. Samtidig er målene ikke knyttet opp mot det kommunen kan påvirke: Mer miljøvennlig innkjøp, redusert energiforbruk og bærekraftig arealplanlegging. MDG mener derfor at utslippsnivå innenfor kommunens grenser ikke er relevant for hvilke målsettinger kommunen bør ha. Klima- og miljøutfordringene forholder seg ikke til norske kommunegrenser; målsettingen kan derfor ikke knyttes til kommunal geografi.

For mange av de aktuelle kommunale tiltakene er effekten vanskelig å måle. Å bruke mye tid på å lage et klimabudsjett å styre etter mener vi blir for komplisert i første omgang. Vi må heller identifisere tiltak som er virksomme og kostnadseffektive og gjennomføre så mye vi har kapasitet og mulighet til.

Det er ikke nok at tiltak identifiseres og planlegges; de må også gjennomføres. Vi ønsker at kommunen skal vedta en forpliktende satsing på klima- og miljøtiltak slik at den nødvendige finansieringen kommer på plass.

Egen tjenesteproduksjon

Tjenesteproduksjonen bør gjennomgås for å vurdere aktuelle omlegginger som kan gi redusert miljøpåvirkning. Dette kan være avvikling av bruk av plantevernmidler på kommunale grøntarealer, lavere pris på grønt og brøddvarer/dyrere kjøtt i kantina, redusert salting, at grøntarealer legges i eng for økt naturmangfold, transportbehov, gradvis utskiftning av maskinpark og kjøretøy til mer miljøvennlige alternativer.

Det kan være områder der det er naturlig å miljøsertifisere virksomheten.

Klima- og miljøplanen

Denne planen er helt sentral i kommunens miljøarbeid. For å sikre gjennomføring trengs både finansiering og kapasitet. Tiltakene må tidfestes og prioriteres, og følges opp med nødvendige bevilgninger og administrative prioriteringer. MDG Enebakk vil prioritere tiltakene i budsjettet høyt. For å kunne følge med på fremdriften må det jevnlig rapporteres på gjennomføringsstatus.

Miljøkompetanse

MDG Enebakk vil jobbe for at kommunen styrker sin miljøkompetanse. Dette både til bruk innen egen virksomhet og for rådgivning og krav til andre tiltakshavere og virksomheter. Miljøkompetanse bør inngå i alle funksjoner.

Målet er redusert miljøpåvirkning, men hvordan oppnå med så små ulemper som mulig? For å finne gode løsninger må kompetansen økes.

Ivareta kommunens bygningsmasse

Verdibevarende vedlikehold innebærer å ta vare på det man har, så det varer lenge. Forfall fremskynder behovet for nybygg. Nye bygg er iblant nødvendige, men i hovedsak er det både mer miljøvennlig og økonomisk å ta så godt vare på byggene våre at de fortsetter å være attraktive baser for tjenesteproduksjonen.

MDG Enebakk vil prioritere vedlikehold av kommunens formålsbygg høyt.

Energismarte løsninger bør vurderes for kommunens eksisterende bygningsmasse; solceller, vertikale vindmøller, solfangere eller geovarme.

Samferdsel

Mange viktige forhold som har med samferdsel å gjøre for Enebakks befolkning håndteres av fylkeskommunen. Dette omfatter fylkesveiene, gang- og sykkelveier, kollektivtilbudet, pris på kollektivtrafikk og innfartsparkering. MDG Enebakk vil jobbe opp mot fylkeskommunen for å sørge for at behovene til Enebakks befolkning ivaretas. Det oppfordres til å stemme på MDG i fylkestingsvalget om man ønsker en bærekraftig samferdselspolitikk.

MDG Enebakk være en pådriver for å sørge for gjennomgående gang- og sykkelveier, et bedre og billigere kollektivtilbud samt innfartsparkeringer. Dette er viktig for å sikre gode alternativer til bilkjøring. De største veiene i kommunen forvaltes av fylkeskommunen. Vi ønsker også redusert salting av fylkesveiene og at bruk av plantevernmidler i grøftene utelates og erstattes med slått.

Det må utføres verdibevarende vedlikehold for å sikre veiens levetid.

Innkjøp

Kommunen kjøper varer og tjenester for nærmere 200 millioner årlig. Kommunen har her et viktig verktøy for å sørge for økt bærekraft. Dette må tas i bruk ved å innarbeide miljøhensyn i innkjøpskriteriene og vektlegge dette høyt i vurderingen. Dette kan være gjennom å bruke svanemerkede alternativer der det finnes, gjenbruke der det er mulig, kjøpe strøm fra fornybare kilder, økologisk/kortreist mat, unngå hormonhermende stoffer/miljøgifter i produkter, stille krav til fossilfri transport hos leverandører, ta i bruk utslippsfrie kjøretøy, kjøpe produkter med innslag av resirkulert materiale og innkjøp fra miljøsertifiserte leverandører. Enebakk kommune skal bli en foregangskommune for smarte og grønne innkjøpsordninger.

Dyrevelferd

MDG vil jobbe for at kommunen sørger for god dyrevelferd der det er mulig. Dette kan skje gjennom innkjøp av dyrevelferdsmerket mat.

Forbruk og avfall

I Enebakk er vi heldige å delta i avfallsselskapet Romerike Avfallsforedling IKS (ROAF). ROAF er i bransjen ansett som en visjonær og kompetent virksomhet med ambisiøse miljømål. ROAFs hovedmål er 70% materialgjenvinning innen 2030; dette i tråd med en tankegang om sirkulær økonomi.

MDG Enebakk ønsker primært å gjøre ROAF til et totalansvarsselskap som også forvalter renovasjonsgebyrene og renovasjonsforskriften, samt de forvaltningsoppgavene som kan delegeres til et interkommunalt selskap. Dette vil trolig gi bedre måloppnåelse.

En slik omdanning kan ikke kommunen avgjøre på egen hånd, så nest-beste alternativ er at kommunen bidrar med den forvaltningskapasitet som trengs og forøvrig optimaliserer bruken av tilgjengelige verktøy som renovasjonsforskrift og renovasjonsgebyrer.

Kommunen må gjennom kommuneplanbestemmelser sørge for en god avfallsinnsamling der mål for materialgjenvinning, avfallsminimering og arbeidsmiljø oppnås. Tiltak kan være å styrke gjenbruksbutikkene, gjøre det enda lettere å bli kvitt farlig avfall på en miljøvennlig måte og gjøre det mer lønnsomt med lav avfallsproduksjon. Kommunen må øke sin tilsynsaktivitet for næringsavfall, vurdere bedre løsninger for innsamling av plast i landbruket og ha flere renovasjonsbeholdere til allment bruk.

For å redusere forbruket bør kommunen legge til rette for og støtte dele-, utleie- og utlånsordninger etter modell av dagens bildeleringer og biblioteker. Dette kan omfatte verktøy, sykler, maskiner og sportsutstyr.

Kommunen er en stor avfallsprodusent. Potensialet for å redusere avfallsproduksjonen bør gjennomgås. Videre bør rutinene for kildesortering av avfallet ses på og forbedres om nødvendig.

Natur, arts mangfold og friluftsliv

Enebakk har fantastiske naturområder som mange innbyggere setter pris på og oppsøker. Skolene utfører deler av sitt undervisningsopplegg ute og barnehager tar også denne muligheten i bruk. Det er bra! Naturområder vil trolig øke i attraktivitet i tiden som kommer fordi det blir stadig mindre av det; selv om ikke virkningen er størst i Norge. Dette er verdier Enebakk må fortsette å ta godt vare på og erkjenne betydningen av. Et ledd i dette er opprettelse av nasjonalpark i Østmarka. Kommuneskogen bør innlemmes i nasjonalparken der dette er hensiktsmessig.

Byggevirkosomhet i kommunen

Det skal rutinemessig leveres plan for bygge- og anleggsavfall ved søknad om byggetillatelse til tiltak over en viss størrelse. MDG Enebakk mener kommunen skal være grundig i behandlingen av slike saker og sørge for tilstrekkelig tilsyn med at avfallsplanen overholdes. Det bør vurderes å styrke tilsynet. Innen 2020 krever EU at minst 70 % av bygge- og anleggsavfall skal ombrukes eller materialgjenvinnes.

Kommunen bør være proaktive når det gjelder å veilede tiltakshavere om avfallsminimering, god avfallshåndtering og grønne løsninger for bygging. Dette bør skje rutinemessig ved forhåndskonferansen.

I store byggeprosjekter skal kommunen begrense påvirkning av miljø. Blant annet ved å sette krav til overvannshåndtering i byggeprosessen. Ved sprengning frigjøres metallioner som øker ledningsevnen i vassdrag. Det er ikke gunstig for den økologiske balansen i vannforekomstene og bør derfor begrenses.

Når kommunen bygger selv

Det helt sentrale nøkkelordet er arealeffektivitet siden den mest miljøvennlige kvadratmeteren er den som ikke bygges. Om man kan klare seg med mindre plass reduseres materialbruken, beslaglagt areal og oppvarmingsbehov.

Bygget skal planlegges med tanke på lavt energiforbruk, lavt vedlikeholdsbehov, gjenbruk av materialer, egen energiproduksjon og lang levetid.

Administrasjonen må ta i bruk eller øke sin kompetanse på miljøvennlig bygging og innarbeide dette i prosjekteringen og anbudsdokumenter. Materialvalg og energiproduksjon er sentrale nøkkelord. Bygg bør i utgangspunktet være plusshus som produserer sin egen strøm. Solfangere eller geovarme bør også vurderes som oppvarmingskilde. Byggevarer som består av gjenbrukte materialer bør foretrekkes. Bygget må planlegges godt for redusert byggetid og avfallsmengde.

Byggeplassen bør være miljøvennlig/fossilfri. For å få til dette må anbudsdokumentene inneholde relevante miljøkrav. Byggingen må planlegges slik at tilstrekkelig strømforsyning er på plass når byggingen starter. Da unngås man behov for utslippsintensive dieselaggregat.

Miljøsertifisering av byggeprosjekter bør vurderes.

Arealplanlegging og utbygging

Utbygginger bør være tette og sentrale. Dette har flere fordeler; mindre arealer tas i bruk og kollektivtransporten blir lettere. Det blir også kortere til sentrumsfunksjoner, noe som gjør det enklere å velge sykkel eller gå. I utbygginger skal det legges vekt på gode og trygge forhold for de gående og syklende. Krav til parkeringsplasser ved nybygging i dagens kommuneplan bør reduseres.

Hvordan kommuneplanen kan brukes som verktøy til økt bærekraft bør utredes. Skal det forventes at en viss andel av som bygges i Enebakk er plusshus? Skal det alltid bygges grønne tak? Skal en viss del av tomta være eng for å økt mangfold? Skal det settes en begrensning på tomteareal per boenhet slik at vi oppnår tett og arealeffektiv utbygging? Hvor mange ladestasjoner for elbil skal det være?

Politisk kompetanse

Forhåpentligvis vil også de andre politiske partiene erkjenne at det trengs et grønt skifte. Vi er glade for alle som foreslår grønne tiltak og grep. MDG har gjennom sitt mangeårige miljøarbeid opparbeidet seg en unik kompetanse som effektivt deles mellom kommuner, fylker og nasjonalt. Gjennom MDG Enebakks representasjon vil Enebakk kommune få tilgang til en bred kompetansebase og relevant erfaring. Dette kan brukes til å identifisere tiltak og gjennomføringsmodeller som er virksomme, men ikke for kostbare eller ubekvemme.

Strategi

Miljøtiltak er sjelden både rimelige, enkle og komfortable. Men de må likevel tas i bruk. Så er det viktig å finne virksomme tiltak som verken er for dyre, kompliserte eller ubekvemme. MDG Enebakk mener den beste strategien er å gjøre det lett og attraktivt å velge det mest bærekraftige alternativet.

Det store bildet

De som vil merke mest til klimaendringene, artsreduksjonen og miljøpåvirkningene er ikke født ennå. Det er ikke engang sikkert at de kommer til å bo i Norge. Norge kan komme bedre ut av klimaendringene enn mange andre landområder – faktisk kan matproduksjonen øke dersom ikke tørken blir for voldsom. Stigningen i havnivå vil trolig bli enda mer utfordrende andre steder enn her. Samtidig skjer opphopning av miljøgifter i nordlige strøk. Utfra tankegangen om at det man har fått skal man forvalte godt før videre overlevering mener MDG Enebakk at miljøfokus har en naturlig plass i all virksomhet.

Forbruk av miljøgoder har ofte ingen kostnad. Dermed kan ikke markedsmekanismene brukes direkte som regulator. Man kan hjelpe markedsmekanismene ved å prislegge miljøforbruk slik at aktiviteten blir dyrere og dermed mindre attraktivt. Bompenger er et eksempel på dette.

Innsatsen som gjøres i Enebakk kommune vil trolig ikke gi målbare virkninger på klima; til det er sammenhengene for komplekse og resultatet ikke vesentlig nok. Innsatsen må derfor måles i redusert utslipp av CO₂-ekvivalenter. Signaleffekten ved at kommunen gjør tiltak kan være stor på innbyggerne og øvrige interessenter. At kommunen har en aktiv miljøpolitikk kan også være positivt ved rekruttering og omdømmebygging.

En sunn virksomhet kjennetegnes av sin evne til å identifisere, erkjenne og håndtere forhold som kan være skadelige for virksomhetens eksistens; som klimaendringer og økologisk ubalanse. Enebakk kan ikke håndtere dette på egen hånd, men kan gjøre sin del.